

УДК 336.01

Павлішина Н.М.¹, Дейниченко О.В.²

¹канд.економ.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²асп. КПУ

ПІДПРИЄМНИЦТВО: ДОСТУП ДО ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Більше року на території України триває кривавий терор. Втрат зазнають усі сектори економіки, всі підприємства незважаючи на розмір та форму власності відчули на собі її наслідки. Найбільш суттєвими із яких є: 30,4% падіння національної економіки, 26,6% споживча інфляція, 46% девальвація національної валюти, 8 млн. осіб які мігрували за кордон, 5 млн. осіб стали внутрішніми переселенцями, втрата можливості ведення зовнішньоекономічної діяльності [6].

Одними із найбільш вразливих категорій підприємств є підприємства малого бізнесу та підприємці. Незважаючи на важкі умови ведення бізнесу 93% малих підприємств долучились до допомоги країни, 67,1% – до волонтерської активності [5].

Підприємцям притаманна гнучкість та адаптивність до умов бізнес-середовища, за умов відповідного фінансування саме він стане локомотивом повоєнного відновлення економіки.

Джерелами фінансування під час війни для підприємців стали наступні:

- відшкодування пошкодженого майна. Наразі розроблено три ресурси, які фіксують інформацію про руйнацію та пошкодження, зокрема: Єдиний портал державних послуг Дія (ініціатор створення – держава), WarCrimes.gov.ua (ініціатор створення – Офіс Генерального прокурора у співпраці із міжнародними партнерами), «Росія заплатить», damaged.in.ua (ініціатор створення – KSE Institute). Зауважимо що зараз далеко не всі підприємства можуть отримати компенсацію, зокрема ті, які знаходяться в окупації чи на лінії розмежування;

- лібералізація оподаткування. Ще на початку війни додатковим джерелом фінансування стало податкове послаблення, зокрема: зменшення єдиного податку до 2% (для підприємців із оборотом до 10 млрд. грн.), звільнення від сплати податків фізичних осіб-підприємців, скасування мита на низку товарів, скасування ПДВ на імпортні товари, відміна акцизу та ПДВ на паливо, мораторій на штрафи та пені для бізнесу;

- доступні кредити за програмою «5-7-9%»;

- компенсація у розмірі 6500 грн. за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб [1; 2, с. 118; 4].

Значний внесок у отримання зовнішнього фінансування для підприємців здійснила держава шляхом створення єдиного порталу Дія. Завдяки їм підприємці отримали доступ до:

- допомоги в релокації бізнесу;
- участі у грантових конкурсах (пропонується отримати грант від держави чи іноземних партнерів);
- маркетплейсу фінансових можливостей для бізнесу. Це платформа це розміщено програми фінансування для малого бізнесу від різних банківських чи інших установ. Після ознайомлення із умовами програми, слід спрямувати документи для участі у ній;
- чекісту для рестарту бізнесу. Доступ до фінансування проєктів, що вже існували проте були призупинені через агресію [3].

Потреба у фінансуванні з боку малих підприємств за оцінками складає 73 млрд.дол., а ticket size (сума, яку в середньому потребує одне мале підприємство) складає від 30 до 300 тис. дол. залежно від сфери функціонування. Звісно забезпечити такий рівень фінансування Україна не в змозі, то ж значні сподівання покладено на іноземних партнерів, зокрема на ЄС.

Серед перешкод, які стають на заваді відновленню малого бізнесу в Україні переважають саме фінансові, серед них:

- зменшення кількості платоспроможних клієнтів (основне джерело розвитку для підприємництва);
- нестача стартового капіталу;
- недостатній рівень інвестицій;
- складність доступу до кредитів (зокрема і анонсованої програми «5-7-9%»;
- повернення попередніх ставок оподаткування тощо [5].

Однак малий бізнес поступово відновлюється, створюються нові робочі місця, розширюється клієнтська база, пропонуються актуальні товари та послуги. Підприємці поступово виходять на довоєнний рівень. Зауважимо, що це стосується переважно Західної України. Натомість 63% підприємців Східної України не бачать можливості для відновлення своєї ділової активності. UBI (Ukrainian Business Index) на початку 2023 р. становить 33,9 (зі 100 можливих) [5]. Показник поступово зростає, але залишається на низькому рівні, що свідчить про невпевненість бізнесу у швидкому покращенні економічної ситуації. Проте ситуація покращується.

Перспективи для відновлення підприємницької активності залежать від розробки державних програм фінансування, але у більшій мірі – від стабільності та створення відповідних нормативно-правових передумов для надходження в Україну іноземних інвестицій. Доступне фінансування для підприємств малого бізнесу – це основа швидкого повоєнного відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бізнес в умовах війни: що заважає підприємцям працювати. Уніан. – URL : <https://www.unian.ua/economics/finance/stalo-vidomo-yak-ukrajinskiy-biznes-ogovtuyetsya-vid-pershogo-shoku-viyni-novini-ukrajina-11874339.html> (дата звернення: 07.05.2023)
2. Відбудова України: принципи та політика / за ред. І. Сологуб. – URL : https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf (дата звернення: 05.05.2023)
3. Підтримка бізнесу в умовах війни. Дія. Бізнес. – URL : <https://business.diaa.gov.ua/wartime> (дата звернення: 05.05.2023)
4. Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення. Kyiv School of Economics, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH– URL : <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf> (дата звернення: 08.05.2023)
5. Стан та потреби бізнесу в умовах війни. – URL : <https://cid.center/state-and-needs-of-business-in-war-september-2022/> (дата звернення: 05.05.2023)
6. Час для роботи: як відновлювався та адаптувався український бізнес за рік війни. Уніан. – URL : <https://www.unian.ua/economics/finance/chas-dlya-roboti-yak-vidnovlyuvavsya-ta-adaptuvavsya-ukrajinskiy-biznes-za-rik-viyni-12154170.html> (дата звернення: 08.05.2023)